

INTRODUCCIÓ

El *Diccionari de serveis socials* és fruit d'una iniciativa del Departament d'Acció Social i Ciutadania i del treball conjunt de terminòlegs del TERMCAT i especialistes tant del mateix Departament com d'altres àmbits de la professió.

L'evolució d'un àmbit com els serveis socials, tan consolidat i amb un recorregut històric prou llarg, ha estat especialment significativa els darrers temps. Evoluciona la societat, evolucionen les causes que motiven l'actuació dels serveis socials, canvia la visió i el marc teòric d'aproximar-s'hi, s'organitza diferent i s'actua diferent. Tot això s'ha vist reflectit darrerament en novetats legislatives importants i en l'adopció d'una filosofia de gestió dels serveis socials enfocada a la satisfacció de les necessitats de l'usuari. Aquest diccionari vol sistematitzar tots aquests canvis que, lògicament, han afectat també els conceptes, les perspectives i les denominacions corresponents.

1. ESTRUCTURA DEL DICCIONARI

Estructura general

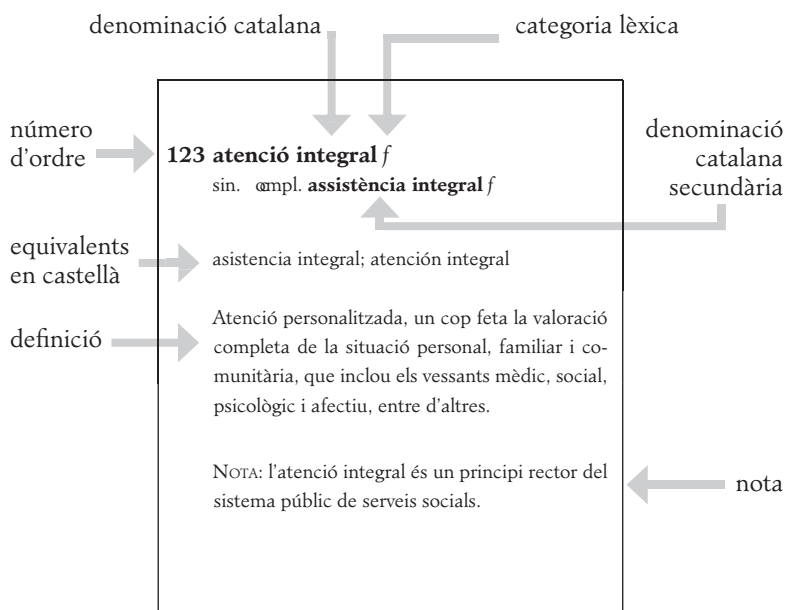
El diccionari s'estructura en sis apartats:

- Aquesta mateixa introducció, que exposa el propòsit del diccionari, l'estructura i els criteris terminològics i metodològics seguits en l'elaboració de l'obra.
- L'arbre de camp, que és un esquema de l'estructura interna del diccionari que en delimita l'abast temàtic, permet classificar-ne els termes i facilita el tractament sistemàtic del conjunt de la informació.
- La taula d'abreviacions, que presenta tots els codis utilitzats en el cos del diccionari (categories lèxiques i tipus de sinonímia), amb la descodificació corresponent.

- El cos del diccionari, que recull el conjunt de termes numerats i ordenats alfabèticament a partir de la denominació catalana principal.
- Un índex alfabètic de les denominacions castellanques, acompanyades d'un número d'ordre, que permet accedir a l'article terminològic corresponent del diccionari.
- La bibliografia, que recull la referència de les fonts més consultades al llarg de l'elaboració del diccionari, classificades en tres apartats: obres especialitzades (els textos d'un domini de coneixement), obres terminològiques (reculls més o menys extensos dels termes utilitzats en un àmbit d'especialitat, en una o diverses llengües) i obres lexicogràfiques (diccionaris de la llengua general).

Estructura de cada article

Cada una de les fitxes terminològiques conté el número d'ordre, la denominació en català amb la categoria lèxica corresponent, els equivalents en castellà i la definició. En el cas que hi hagi una fitxa amb més d'una denominació catalana (més d'una manera de designar en català el concepte descrit a la definició), cadascuna va seguida de la seva categoria lèxica i s'indica la relació de sinonímia que hi ha entre aquestes. Algunes fitxes inclouen també notes.

2. SELECCIÓ DE LA NOMENCLATURA I FONTS

El *Diccionari de serveis socials* recull 1.061 denominacions catalanes que corresponen a 873 articles terminològics. Els termes segueixen l'estructura de l'arbre de camp i corresponen als conceptes que formen part del sistema català de serveis socials. Hi trobareu, doncs,

els conceptes bàsics i els principis generals del sistema, els motius d'intervenció, els agents i els usuaris dels serveis, els recursos, la forma d'organització o les disciplines i eines i metodologies d'estudi.

Tot i que en un diccionari terminològic no hi ha habitualment noms propis, s'ha donat entrada a algunes institucions i organismes de referència del sector.

La base de la selecció de termes és el buidatge terminològic de la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, d'on es va extreure un primer corpus bàsic. Aquest corpus ha estat completat amb documents de naturalesa diversa. D'una banda, amb altres documents legislatius molt actuals, com ara la Llei de la dependència, la Cartera de serveis socials o la Llei contra la violència masclista (es troben citades a la bibliografia). Igualment, s'han consultat el que al començament del treball eren projectes de llei i que han acabat sent lleis aprovades pel Parlament de Catalunya. És el cas, per exemple, de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, o de la Llei 10/2010, del 7 de maig, de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya.

D'altra banda, s'han consultat tota mena de documents especialitzats de l'àmbit: llibres blancs, tesis doctorals, estudis diversos, manuals, plans d'actuació, etc.

Finalment, cal fer esment de les aportacions dels especialistes de l'àmbit, en totes les fases del treball, des de l'establiment de l'arbre de camp i la selecció de la bibliografia de buidatge, fins a la revisió d'informacions i les propostes de denominació, i als quals cal agrair, també, la paciència i bona predisposició. En un àmbit tan nou com són els serveis socials (amb la concepció que se'n té avui), ben sovint els coneixements i l'expertesa professional dels especialistes van molt per davant de la documentació escrita disponible.

3. CRITERIS METODOLÒGICS

Ordenació

Tant al cos del diccionari com a l'índex del final, les denominacions es presenten segons l'ordre seqüencial dels components (*centre d'acolliment* i no *acolliment, centre de*), i segueixen l'ordenació alfabètica discontinua, que evita interrupcions en els termes d'una sèrie i segons la qual els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics (principalment apòstrofs i guionets), i els signes no alfabètics precedeixen els signes alfabètics:

Per exemple:

- servei
- servei central
- servei d'intervenció especialitzada
- servei de primera acollida
- servei diürn
- servei social
- servuació

Les denominacions catalanes homògrafes (que tenen la mateixa grafia i diferent significat) es recullen en articles terminològics independents, un per a cada concepte. És el cas dels articles encapçalats per les denominacions catalanes *prevenció* o *treball social*.

Denominacions catalanes

Les denominacions corresponents a categories lèxiques que presenten flexió es recullen convencionalment en la forma singular (noms masculins, noms femenins i adjectius d'una terminació; per exemple, *risc social, atenció precoç* o *dependent*), llevat dels casos de plurals lexicalitzats (*drets socials*); els noms de doble gènere i els adjectius de dues terminacions es presenten en la forma masculina singular i la indicació de la terminació femenina (per exemple, *treballador -a social*), i els verbs, en la forma d'infinitiu (per exemple, *adoptar*).

Les formes recollides són les formes plenes de les denominacions i, per tant, no es recullen les denominacions que es consideren escurçaments, la qual cosa no vol dir que no es puguin fer servir en contextos determinats. Per exemple, al diccionari trobem *atenció social bàsica*, i no *atenció bàsica*, forma molt documentada. En són una excepció els casos en què la forma escurçada té un ús molt majoritari o serveix de base per a formar denominacions sintagmàtiques. En aquests casos es recullen la forma plena i l'escurçada com a sinònimes.

Per exemple:

prestació *f*

sin. **prestació social** *f*

[Tenen entrada *prestació de servei*, *prestació econòmica*, *prestació garantida*, etc.]

Alguns termes del diccionari que presentaven vacil·lacions formals, una excessiva varietat denominativa o problemes denominatius en general han estat estudiats d'una manera més aprofundida per l'Àrea de Neologia i Normalització del TERMCAT. S'han estudiat casos com ara *administració relacional*, *kafala*, *no-escolarització* o *voluntariat*.

Remissions

Hi ha força casos de denominacions catalanes que presenten una o més denominacions alternatives. Es tracta de denominacions sinònimes (per exemple, *contractació administrativa* té el sinònim *contractació pública*), amb entrada pròpia al diccionari, si bé sense cap més informació que una remissió a la denominació que conté tota la informació. Així, en l'exemple anterior, la informació és a *contractació administrativa*, i *contractació pública* informa només el lector que ha de mirar aquell altre terme.

Les denominacions recollides en segon lloc en una fitxa poden ser sinònimes absolutes de la primera (és a dir, són considerades igual-

ment vàlides i si apareixen en segon lloc és només perquè alfabèticament són posteriors) o bé poden ser-ne sinònimes complementàries. Una denominació catalana es considera sinònim complementari d'una altra perquè té un ús més restringit, perquè és una variant o un escurçament o perquè pertany a un registre més col·loquial. Si són sinònimes absolutes, estan precedides de l'abreviatura *sin.*, i, si són sinònimes complementàries, de l'abreviatura *sin. compl.* Per exemple:

autoabandonament *f*

sin. autonegligència *m*

teràpia ocupacional *f*

sin. compl. ergoteràpia *f*

Les entrades corresponents a les denominacions que apareixen en segon lloc remetent a l'article que conté la informació amb l'indicatiu *sin.* si són sinònims absoluts, o *veg.* si són sinònims complementaris:

autonegligència *m*

sin. autoabandonament *f*

ergoteràpia *f*

veg. teràpia ocupacional *f*

D'altra banda, un cop establerta quina és la denominació principal (o en els casos de sinònims absoluts, la denominació que conté la informació perquè és la primera alfabèticament), s'ha utilitzat com a preferent en el conjunt del diccionari, en les denominacions sintagmàtiques i, sobretot, en les definicions que hi fan referència.

Per exemple:

acolliment *m*

sin. compl. acollida *f*

acolliment familiar *m* [i no *acollida familiar*]

acolliment residencial *m* [i no *acollida residencial*]

sin. compl. acolliment en centre residencial *m* [i no *acollida en centre residencial*]

Això no implica que no siguin també vàlides les denominacions construïdes sobre un sinònim que no conté informació, sobretot si es tracta d'un sinònim absolut. El fet que s'hagi recollit al diccionari *acolliment familiar* no vol dir que *acollida familiar* no sigui correcte. Simplement és un criteri metodològic que evita la consulta intermèdia (per interpretar *acollida familiar* el lector hauria hagut de consultar *acollida*, amb l'inconvenient que aquesta consulta només hauria servit per remetre'l a *acolliment*), i la multiplicació de formes que hauria implicat la utilització de tots els sinònims en cada denominació creada a partir d'una base amb sinònims.

Un cas especial de sinonímia es dona entre una denominació i una sigla. En aquest cas, la forma desenvolupada es considera el sinònim preferent, per tant, el que duu tota la informació a més de la indicació de sigla. Per exemple:

equip d'atenció a la infància i l'adolescència *m*

sigla **EAIA** *m*

L'entrada corresponent a la sigla remet a l'article que conté la informació amb l'indicatiu *veg.*:

EAIA *m*

veg. **equip d'atenció a la infància i l'adolescència** *m*

Equivalents

El *Diccionari de serveis socials* inclou per a cada terme equivalents en castellà. Es tracta d'equivalents d'ús, recollits d'acord amb la documentació disponible i amb les indicacions dels especialistes. Convé tenir en compte dos aspectes:

- en primer lloc, que en els casos de noms de doble gènere només es recull, per convenció, la forma masculina singular;
- i, en segon lloc, que sovint no hi ha una relació d'un a un entre denominacions catalanes i equivalents, perquè hi ha més d'una

denominació catalana (veg. més amunt), perquè hi ha més d'un equivalent en castellà o perquè no n'hi ha cap; en el cas que en castellà hi hagi més d'un equivalent, aquests es presenten ordenats alfabèticament i separats per un punt i coma.

Definició

Quan el lector consulti aquest diccionari ha de tenir present que es tracta d'una obra terminològica i que, per tant, les definicions no són ni lexicogràfiques (pròpies d'un diccionari de llengua general, que recullen només els trets essencials del significat d'una paraula o sintagma en una determinada cultura) ni enciclopèdiques (que recullen de manera succinta tot el coneixement que es té d'aquella denominació).

Una definició terminològica pretén caracteritzar un concepte de manera suficient i necessària, d'acord amb la concepció que en tenen els especialistes corresponents, a partir de les relacions d'oposició i proximitat establertes amb els altres conceptes pertanyents al mateix àmbit.

Per exemple:

dependència física *f*

Estat de la persona que a causa d'una discapacitat física no disposa de prou autonomia personal per a dur a terme les activitats de la vida diària.

Per copsar tot el concepte el lector ha de conèixer, o bé cercar al mateix diccionari, els termes *discapacitat física*, *autonomia personal* i *activitat bàsica de la vida diària*, ja que qualsevol terme que apareix en la definició d'un altre arrossega cap a la definició d'aquest altre tota la seva càrrega de significat.

Notes

Gairebé una cinquena part dels articles del diccionari inclouen una o més notes, les quals poden ser de tipus conceptual o terminològic.

Les notes conceptuais amplien la informació de la definició, remetent a altres termes o ajuden a establir el concepte mitjançant la relació entre diversos termes.

Per exemple:

activitat bàsica de la vida diària *f*

NOTA: entre les activitats bàsiques de la vida diària hi ha la cura personal, les activitats domèstiques bàsiques, la mobilitat fonamental, el reconeixement de persones i objectes, l'orientació, la comprensió i l'acompliment d'ordres o tasques senzilles.

suport extens *m*

NOTA: el suport extens correspon a una situació de dependència greu.

Les notes terminològiques contenen informació sobre les denominacions, sobre relacions entre denominacions i noció, sobre registres d'ús, etc.

qüestionari WHODAS *m*

NOTA: *WHODAS* és una sigla que correspon a la denominació anglesa *World Health Organization Disability Assessment Schedule*.

reagrupament familiar *m*

sin. **reunificació familiar** *f*

NOTA: la denominació *reagrupament familiar* sol tenir un ús més específic en l'àmbit de la immigració, mentre que *reunificació familiar* té un ús més general.

4. PROPÒSIT

Confiam que el treball terminològic que ha culminat amb l'edició d'aquest diccionari sigui útil a tots els professionals vinculats al món dels serveis socials i els àmbits que s'hi relacionen, i als estudiants de treball social, educació social i altres disciplines afins. Un diccionari no és mai una obra tancada, sinó un punt de partida i, per aquest motiu, convidem els usuaris a utilitzar el conjunt de termes que recull aquest diccionari, a fer-ne una obra viva i a enviar tots els comentaris i suggeriments d'actualització i de millora que considerin oportuns a l'adreça electrònica *dixit.dasc@gencat.cat*.

TERMCAT